

Asia: VN/26111/2023

Tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistuksen koordinaatioryhmän väliraportti

TIETOSUOJAN YLEISSÄÄDÖKSET (EU:n yleinen tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki)

Onko tietosuojan yleissäädösten yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain soveltamiseen koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä, jotka voisivat vaikeuttaa julkisen palvelun järjestämistä?

Kyllä

Jos on, minkälaisista haasteista tai epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

Rikosasioiden tietosuojalaki estää Valtoria toimimista rekisterinpitäjänä rikosasioita käsittelevien viranomaisten tietotekniikan palveluissa. Valtorilla tulisi palvelukeskuksena olla oikeus toimia rekisterinpitäjänä silloin, kun sen tehtävänä on määritellä yhteisissä palveluissa henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Tällaisia palveluja ovat esimerkiksi sähköisen viestinnän (kansallinen liikkumavara) palvelut, tietoturvan ja lokienhallinnan sekä valvontapalvelut.

Koska Valtori tosiasiasa tuottaa ja turvaa yhteisiä palveluita, rikosasioiden tietosuojalaki käytännössä estää osaa valtion virastoista käyttämästä osaa yhteisistä palveluista, koska niihin liittyy tietoturva ja lokienhallinnan sekä valvonnan kerros. Tällöin on harkittava, tuotetaanko rikosasioita käsitteleville viranomaisille erillisiä palveluita, pitääkö yhteisiä palveluja muuttaa vai muutetaanko lakia.

Erillisten palvelujen tuottaminen rikosasioita käsitteleville viranomaisille on kallista, mutta on kalliimpaa muuttaa yhteiset palvelut rikosasioiden tietosuojalain mukaisiksi.

Valtion yhteisten palvelujen muuttaminen siten, että ne noudattaisivat rikosasioiden tietosuojalakia, tulisi kalliiksi, koska säädöksen mukaan asiakkaan on pystyttävä tekemään monenlaisia itsenäisiä päätöksiä palvelussa. Palvelu on tällöin räätälöitävä kullekin asiakkaalle, mikä on monin verroin kalliimpaa, kuin yhdenmukaisten palvelujen tuottaminen. Kyseessä olisi miljoonia maksava pitkäkestoinen muutos.

Onko jonkin yleisen tietosuoja-asetuksen tai tietosuojalain säännöksen havaittu estävän viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Onko tietosuojan yleissäädösten havaittu estävän tai rajoittavan tiedon tai henkilötietojen hyödyntämistä tai käsittelyä tarkoituksenmukaisella tavalla?

Kyllä

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät tai rajoittavat tiedon käsittelyä?

Valtiokonttoria koskevan lain uudistamistyössä on samoin käyty keväällä 2024 lausuntopyyntökierros ja olemme havainneet siellä ongelmia tiedon jakamisessa yhteisistä tietovarannoista, koska jokainen viranomainen määrittää itse tietoluokkien julkisuusasteen. Tämä koskee myös henkilötietoja. Jos valtiolla olisi yksi taho, joka määrittäisi tiettyjen tietoluokkien julkisuusasteen, yhtenäistäminen helpottaisi ongelman ratkaisemista.

VIRANOMAISTEN HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELYÄ KOSKEVA KANSALLINEN ERITYISSÄÄNTELY

Onko kansalliseen erityissääntelyyn, jossa on kyse viranomaisten suorittamasta henkilötietojen käsittelystä (mukaan lukien henkilötietojen luovuttamisesta), koettu liittyvän haasteita tai epäselvyyksiä?

Kyllä

Jos on, minkälaisista haasteista ja epäselvyyksistä on tarkalleen ottaen kyse?

Sähköisen viestinnän palvelulaissa on käytetty kansallista liikkumavaraa, joka saattaa olla ristiriidassa rikosasioiden tietosuojalain kanssa.

Onko kansallisen erityislainsäädännön henkilötietojen käsittelyä koskevien säännösten havaittu estävän tietojenvaihdon sellaisten viranomaisten (tai julkista hallintotehtävää hoitavien) välillä, jotka tarvitsevat tietoja lakisääteisten tehtäviensä hoitamista tai julkisen palvelun tarjoamista varten?

Kyllä

Jos on, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät viranomaisten välistä tietojenvaihtoa?

Rikosasioita käsittelevien viranomaisten osallistuminen yhteisiin valtion palveluihin on haastavaa rikosasioiden tietosuojalain vuoksi (sama ongelma on Tullin ja rajavartiolaitoksen henkilötietolaeissa). Jos Valtori ei voi olla rekisterinpitäjä yhteisten palvelujen tietoturva-, lokienhallinta-, ja valvontapalveluissa, Valtori ei voi NIS2 mukaisesti toimia Traficommin kanssa yhteistyössä poikkeamista ilmoittavana viranomaisena.

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä tunnistettu muita esteitä julkisen palvelun tarkoituksenmukaiselle järjestämiselle?

Kyllä

Jos kyllä, mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse ja miten ne estävät julkisen palvelun tarkoituksenmukaista järjestämistä?

YLEISEN TIETOSUOJA-ASETUKSEN SALLIMAN KANSALLISEN SÄÄNTELYLIKKUMAVARAN KÄYTTÖ

Onko yleisen tietosuoja-asetuksen sallimaa kansallista sääntelyliikkumavaraa käytetty tarkoituksenmukaisella tavalla viranomaisen tiedon liikkumisen tai julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

Kyllä

Jos ei, tulisiko kansallista sääntelyliikkumavaraa käyttää enemmän?

Jos kyllä, miltä osin ja miten liikkumavaraa tulisi käyttää nykyistä enemmän julkisen palvelun järjestämisen näkökulmasta?

Puuttuuko kansallisesta erityislainsäädännöstä säännöksiä, jotka mahdollistaisivat viranomaisten välisen tiedon liikkumisen siten, että julkinen palvelu voitaisiin järjestää tarkoituksenmukaisella tavalla. Jos kyllä, mistä puutteesta ja palvelusta on tarkalleen ottaen kyse?

Kyllä. Valtiokonttorille voitaisiin säätää oikeus määritellä tiettyjen tietoluokkien julkisuusaste, jotta tietoja voitaisiin helpommin siirtää yhteisistä datapooleista Valtiokonttorille. Tällöin Valtiokonttori voisi paremmin tuottaa julkista dataa Valtion toiminnasta.

Onko kansallisessa erityislainsäädännössä käytetty sääntelyliikkumavaraa tarpeettomasti? Jos on, miltä osin ja mistä säännöksistä on tarkalleen ottaen kyse?

Kyllä.

YLEISET KOMMENTIT

Puuttuuko väliraportin liitteestä 1 lakeja, joita olisi hyvä arvioida kokonaisuudistuksen yhteydessä?

Kyllä, mitä: Laki Valtiokonttorista.

Muut kommentit

- Henkilötiedon ja muun tiedon luovuttaminen pitäisi raportissa selkeämmin määritellä ja erottaa tekstissä, koska julkisuuslaki on erillinen säädös ja sitä kehitetään erillisellä kaistalla.
- 4.5 luku: henkilötiedon käyttäminen muuhun kuin alkuperäiseen käyttötarkoitukseen. Raportissa voitaisiin ottaa kantaa siihen, onko anonymisointi sallittu käyttötarkoitukseen, jota varten henkilötieto voitaisiin käsitellä? Anonymisoimalla saadaan paljon laadukasta tietoa eri tarkoituksiin. Esimerkkinä sijaintitiedon käsittely anonymisointitarkoituksessa, onko se sallittua, jos alkuperäinen sallittu käsittelytarkoitus on ollut turvallisuuden varmistaminen?

- 4.6 luku: yhteisrekisterinpitäjyys on erittäin ongelmallista rikosasioita käsittelevien viranomaisten näkökulmasta. He eivät pysty luovuttamaan rekisterinpitoa esimerkiksi palvelua tuottavalle palvelukeskukselle joka yhteisissä palveluissa määrittelee palvelun tarkoitukset ja keinot.
- Yleinen kommentti: Voitaisiinko henkilötiedon käsittelyperusteita avata enemmän ohjeistuksissa?
- Valtionhallinnossa on paljon henkilötietoa, joka kertyy yhteisiin palveluihin. Olisi hyvä, jos sen käyttö muuhun kuin alkuperäiseen käyttötarkoitukseen suunniteltaisiin valtiotasolla yksityiskohtaisesti ennen käytön alkamista. Tällainen muu käyttö voi olla esimerkiksi Valtiokonttorin jatkokäsittely esimerkiksi tilastollisiin tai avoimuus tarkoituksiin.
- Toivoisimme aktiivista viestintää siitä, kuinka uudistuksia suunnitellaan ja kuinka niiden toteuttaminen edistyy. Ketterän valtion näkökulmasta olisi myös hyvä pohtia etenemistä yhteistyössä monien eri tahojen kanssa kehittämisen edistyessä. Tarpeet ja toimintatavat saattavat muuttua nopeastikin, minkä vuoksi tarkistuspisteet ovat erityisessä asemassa.

Taskinen Pirkko
Valtori